

RECENZIA PUBLIKÁCIE „PRÍRODOVEDA V OTÁZKACH PRE UČITEĽOV“

Ivana Rochovská

MELICHERČÍKOVÁ, D. – MELICHERČÍK, M. 2007. *Prírodoveda v otázkach pre učiteľov*. Banská Bystrica : Pedagogická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2007. 138 s. ISBN 978-80-8083-539-2.

Ľudstvo sa čoraz viac zamýšľa nad globálnymi problémami, ktoré ho ohrozujú. Týkajú sa jednak ničenia prírodných zdrojov, životného prostredia, ale tiež rozpadu tradičných hodnôt, neschopnosti hodnotného života atď. Úroveň prírodovedného vzdelávania ovplyvňuje vzťah ľudí k prírode, k sebe samému, k vlastnému zdraviu. Ochrana životného prostredia a zdravia by nemala byť len v rukách vedcov, ale mala by sa stať súčasťou nášho každodenného života. Aby si príroda a jej ochrana našli miesto v hodnotovom rebríčku ľudí, je potrebné pôsobiť na nich už od detstva. Rozvíjanie poznania prírody a vzťahu k nej je do veľkej miery v rukách učiteľov.

Publikácia autorov D. Melicherčíkovej a M. Melicherčíka je zameraná na prezentovanie otázok a odpovedí z oblasti prírodných vied, ktoré, ako uvádzajú samotní autori, „...*môžu mať informačný charakter, môžu byť využité k motivácii poznávania viditeľného a neviditeľného sveta okolo nás*“ (s. 3) a sú určené nielen pre učiteľov prírodovedy, ale pre všetkých vrátane žiakov a študentov, ktorých „...*neopustila otázka „Prečo?“ a zaujíma ich svet okolo nás*“ (s. 3).

Práca je členená do desiatich kapitol. V prvej kapitole s názvom *Atmosféra* sa môžeme dozvedieť čo je atmosféra, či ju majú všetky planéty Slnčnej sústavy, do akej vzdialenosti siaha, ako sa delí. Ďalej sa možno dočítať zaujímavosti o oblakoch, napr. ako vznikajú, prečo sú biele, ktoré druhy oblakov poznáme a prečo sa za lietadlom vytvára oblačná stopa. V kapitole nájdeme zaujímavosti o snehových vločkách, dažďových kvapkách, dúhe, ľadovcoch a pod. V kapitole *Fyzika* nájdeme odpovede na otázky o statickej elektrine, elektrickom náboji, blesku, bleskozvode, laseroch, kompase, luminiscencii, jadrových reaktoroch a pod. Tretia kapitola je orientovaná na tému *Zem*. Rieši zaujímavé otázky, napr. „Kedy bude medzinárodný rok planéty Zem?“, „Akú časť hydrosféry tvorí pitná voda?“, „Čím je zaujímavý Herlianský gejzír?“, „Ktoré sú staré a nové divy

sveta?“ Na túto kapitolu nadväzuje štvrtá kapitola *Vesmír*, zaoberajúca sa planétami Slnecnej sústavy, jednotkami dĺžky v astronómii, vzdialenosťou a pohybom Mesiaca okolo Zeme, „Veľkým treskom“, meteoridmi, meteormi a meteoritmi, meteorickým rojom, súmrakom a ďalšími otázkami. *Kozmonautika* je názov nadväzujúcej kapitoly. „*Kedy bola vypustená prvá umelá družica Zeme?*“ (s. 45), „*Ktoré zvieratá boli v kozme ešte pred človekom?*“ (s. 45), „*Kto bol prvým človekom vo vesmíre?*“ (s. 46), „*Kto prvý vstúpil na mesačnú pôdu?*“ (s. 47) – to sú príklady otázok, ktoré sú pútavo objasnené v piatej kapitole. Nasledujúce tri kapitoly sa orientujú na živú prírodu – *Živočíchy*, *Rastliny* a *Ludské telo*. Obsahujú množstvo zaujímavých otázok, využitelných ako motivácia v prírodovednom vzdelávaní na všetkých typoch a stupňom škôl. Môžeme sa dozvedieť, ako pije vodu žirafa, či veľrybám hrozí Kesónova choroba, ako sa dorozumievajú žaby, čo je vtáčia kriminalita, čo je zaujímavé na muche tse-tse, ako sa rozmnožujú slimáky, či má každá lienka sedem bodiek, či je syr pre myši vyhľadávanou pochúťkou a pod. Zo zaujímavosti rastlinnej ríše autori približujú témy ako rastliny, ktoré vedia vycítiť zemetrasenie, rastliny, ktoré vedia predpovedať počasie, rastliny, ktoré majú na ľudský organizmus pozitívny alebo negatívny vplyv. Množstvo informácií o ľudskom tele sa zameriava napr. na otázky, prečo zívame a žmurkáme, či nás viac stresuje hnev alebo strach, prečo sme štekliví, prečo nám pukajú kĺby a prečo nemôžeme lietať sami od seba. S ľudským telom súvisí deviata kapitola *Infekčné ochorenia*, ktorá poskytuje mnoho užitočných informácií o borelióze, mononukleóze, hepatitíde typu B, o poskytnutí prvej pomoci pri bodnutí hmyzom, uštipnutí hadom, prehriatí alebo podchladení organizmu, popáleninách atď. Posledná kapitola je venovaná osobnostiam vedy, vďaka ktorým ľudstvo vlastní množstvo informácií o prírode. Autori predstavujú predovšetkým osobnosti, s ktorými sa oboznamujú žiaci v primárnom vzdelávaní – Štefana Baniča, Dionýza Štúra, Andreja Kmeťa, Jána Jessenia, Rudolfa Hella, Milana Rastislava Štefánika, Jána Wolfganga Kempelena, Jozefa Dekreta-Matejovie, Závaša Bochnička a ďalších.

Publikácia je ilustrovaná farebnou obrazovou prílohou s rôznymi druhmi živočíchov, rastlín a oblakov. Autori uvádzajú 55 bibliografických odkazov, ktoré prispeli k bohatej informačnej základni pre spracovanie vybraných prírodovedných tém.

Žiaci mladšieho školského veku sa vyznačujú zvedavosťou a túžbou po poznávaní a objavovaní nového. Učiteľov často prekvapujú otázkami z rôznych oblastí, nevynímajúc prírodovedu. Ak učiteľ správne zareaguje a dokáže žiakom

vhodnou formou objasniť objekt ich zvedavosti, možno ich tak motivovať k ďalšiemu poznávaniu a objavovaniu a prispieť tak k popularizácii prírodných vied.

Kontakt na autorku:

PaedDr. Ivana Rochovská, PhD.

Pedagogická fakulta Katolíckej univerzity v Ružomberku

Inštitút Juraja Páleša v Levoči

Kláštorská 38

054 01 Levoča

Slovenská republika

e-mail: ivana.krupova@ku.sk